

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Н.І. Приходько

*Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Україна*

Надійшла до редакції 17.06.2010

Автором проаналізовано різні точки зору поняття “фінансовий стан підприємства”, зроблено його етимологічне дослідження та запропонована власна точка зору відносно цього поняття.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану підприємства

Автором проанализированы разные точки зрения понятия “финансовое состояние предприятия”, сделано его этимологическое исследование и предложена собственная точка зрения относительно этого понятия.

Ключевые слова: финансовое состояние, оценка финансового состояния предприятия.

An author is analyse the different points of view of concept the “financial state of enterprise”, he is done etymologic research and the own point of view is offered in relation to this concept.

Keywords: financial state, financial analysis of enterprise.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Сьогодні головною проблемою ефективного функціонування підприємств України є відсутність комплексної системи оцінки фінансового стану підприємств, яка б справді допомагала керівництву підприємства виявляти больові точки та ухвалювати правильні управлінські рішення.

В останні роки в Україні відбулися і відбуваються глибокі економічні зміни, зумовлені кризовим станом економіки. Поява значної кількості підприємств, заснованих на недержавних формах власності, недосконала система оподаткування, кредитування і розрахунків, певний розвиток ринкової інфраструктури у сфері фінансово-кредитних відносин, – все це вимагає від суб'єктів господарювання вміння грамотно оцінювати фінансовий стан свого підприємства. Інакше вони не зможуть приймати правильні управлінські рішення і їхні шанси на успіх у конкурентній боротьбі залишатимуться мінімальними.

Крім того, будь-яке інвестиційне рішення партнерів підприємства по бізнесу базується на основі даних оцінки фінансового стану такого підприємства і доцільності участі в інвестиційній діяльності. Отже, значення оцінки фінансового стану підприємства полягає в тому, що за її результатами у суб'єктів господарювання в умовах кризової економіки

з'являється можливість якісніше здійснювати фінансове управління стосовно забезпечення стабільного і поступального розвитку підприємства, оперативно реагувати на зміни його ринкового середовища, спостерігати за показниками, що впливають на платоспроможність і фінансову рівновагу, визначати заходи щодо забезпечення підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналізуючи публікації за темою аналізу фінансового стану підприємства, слід відзначити значне збільшення їх чисельності в останні роки, що підтверджують надзвичайну актуальність теми, обраної для дослідження.

В економічній літературі присвячено багато праць вітчизняних і закордонних вчених, які зробили вагомий внесок у розробку теоретичних положень ті методологічних підходів до проблеми оцінки фінансового стану підприємства. А саме: у Росії останні дослідження з цих питань висвітлено у працях В.В. Ковальова, А.Д. Шеремета, Р.С. Сайфуліна, О.С. Стоянової, М.М. Крейніної, Г.С. Панової, Є.А. Уткіної, В.Є. Черкасової та інших авторів, в Україні – у працях С.Ф. Покропівного, М.Я. Коробова, М. Л. Лапішко, А.М. Поддєрьогіна, Н.В. Тарасенко,

В. М. Івахненко, Є.В.Мниха, Т. Г. Бені, С. Б. Довбні та інших.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою даної статті є етимологічне дослідження поняття “фінансовий стан підприємства”, дати аналіз тлумачення його різними авторами та спроба знайти таке трактування, що відбивало найточніше сутність фінансового стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для оцінки фінансового стану підприємства важливим є визначення самого поняття “фінансовий стан підприємства”. Існує безліч трактувань цього поняття. Більшість науковців повторюють трактування сутності “фінансового стану підприємства” за методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Вони визначають це поняття як комплексне, що характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства [1].

Дане визначення не зовсім точно відображає зміст поняття “фінансовий стан”, оскільки воно не може бути результатом взаємодії певних фінансових відносин, від яких залежить фінансова спроможність підприємства щодо забезпечення своєї поточної діяльності, подальшого розвитку, погашення лише короткострокових чи і довгострокових зобов'язань, а по друге основою даного поняття повинна бути не комплексність, а реальна можливість забезпечення як свого розвитку так і погашення певних зобов'язань.

Більш обґрунтованим визначенням порівняно з даним, є трактування тих авторів, що підкреслюють відображення у понятті “фінансовий стан”, якісної сторони виробничої і фінансової діяльності, хоча й з деякими відмінностями. До таких можна віднести тлумачення М.Я. Дем'яненка, В.В. Осмоловського, М.Ф. Коробова та інших.

Одним з найповніших визначень поняття “фінансового стану підприємства” наведено у фінансовому словнику-довіднику за редакцією М.Я. Дем'яненка, де серед його харак-

теристик на перший план виступає якісна сторона діяльності підприємства, а саме “Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу” [3].

В Осмоловського В.В., автора підручника при визначенні поняття “фінансового стану підприємства” на першому місці також виділено комплексність даного поняття: “Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю” [8]. Основну увагу в даному визначенні звернено не тільки на забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами, що є важливим, а й на доцільності та ефективності їх розміщення і використання, платоспроможності підприємства та фінансовій стійкості.

Досить повним і ширшим поняттям ніж “фінансовий стан підприємства”, є визначення сутності даного поняття у М.Я. Коробова. Він стверджує, що “фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями” [5].

Е.А. Маркар'ян, Г.П. Герасименко, С.Е. Маркар'ян розглядають фінансовий стан як сукупність показників, які відображають його здатність погасити боргові зобов'язання. Фінансовий стан, на думку дослідників, є

результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства. Таке трактування поняття фінансового стану не розкриває його сутності, а вказує тільки на один з елементів фінансового стану – платоспроможність [7].

На думку авторів Фінансового словника А.Г. Загороднього, Г.Л.Вознюка, Т.С. Смовженко, фінансовий стан – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами. Це визначення хоча і більш широке, але теж не повною мірою визначає сутність даного поняття [4].

У підручнику “Аналіз господарської діяльності підприємства” сутність поняття “фінансового стану підприємства” автор Г.В. Савицька визначає таким чином: “фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу” [9]. Особливість такого визначення полягає в тому, що автор вперше визнає фінансовий стан економічною категорією і підкреслює, що ця категорія відображає стан капіталу у процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу (сьогодні і тільки, а завтра ситуація уже може бути іншою).

І.О. Бланк для висвітлення питань фінансового управління пропонує поняття “фінансова позиція”. На думку І.О. Бланка, фінансова позиція є станом обсягу та структури активів, капіталу, а також основних фінансових результатів діяльності підприємства на певну дату. Фінансова позиція є предметом аналізу та оцінки з метою виявлення реального фінансового стану підприємства. Фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання [2].

Отже, дослідивши сутність поняття “фінансовий стан” та проаналізувавши різні точки зору щодо його визначення, пропонуємо більш точне, лаконічне і таке, що відбиває сутність фінансового стану підприємства, визначення: фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що визначає реальну (на фіксований момент часу) та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед іншими підприємствами й державою.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновок, що науково-теоретичні підходи зазначених авторів мають певні розбіжності щодо визначення категорії “фінансовий стан підприємства”. Автор теж не претендує на остаточне визначення цього поняття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій// www.ligazakon.ua
2. Бланк І. А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. – К.: Ника-Центр, 2007. – 487 с.
3. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін. Фінансовий словник-довідник/ за редакцією Дем'яненка М.Я. – К.: ІАЕУААН, 2005. – 507 с.
4. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 3-тє вид. випр. та допов. – К.: Знання, 2004. – 294 с.
5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання, КОО, 2006. – 378 с.
6. Котляр М. Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства//Фінанси України.– 2005. – № 1. – С. 113-117.
7. Макарьян Э.А., Герасименко Г.П., Макарьян С.Э. Финансовый анализ: Учебное пособие. 4-е изд., испр. – М.: ИД ФБК_ПРЕСС, 2006. – 235 с.
8. Осмоловский В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности. – Минск: Новое знание, 2006. –188 с.
9. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб.– 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.